

ETICKÁ VÝCHOVA V PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH UČITELŮ – VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Vladimíra Křížová

Resumé: *Dotazníkové šetření projektu Etická výchova v přípravě budoucích učitelů má za cíl zjistit názory studentů prezenčního bakalářského studijního oboru Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání a navazujícího prezenčního magisterského studijního oboru Učitelství českého jazyka pro 2. stupeň základních škol na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého. V článku předkládáme výsledky dotazníkového šetření. Text vznikl na základě Studentské grantové soutěže Univerzity Palackého v Olomouci, která byla vyhlášena v březnu roku 2011 a která tímto podporuje specifický výzkum korespondující s tématem disertační práce autorky.*

Klíčová slova: *etická výchova, Katedra českého jazyka a literatury PdF UP, dotazníkové šetření, výuka českého jazyka a literatury*

Abstract: *The aim of the questionnaire survey of project Ethical Education into theoretical preparation of future Czech language and literature teachers is to find out opinions of daily bachelor students of the Czech language and literature with focus on education and following daily master students of the Czech language and literature teaching for lower secondary schools. The survey was held at Faculty of Education, Palacky University, Olomouc. The paper presents results of the questionnaire survey. This text was written on the basis of Student Grant Competition UP in Olomouc which was announced in March 2011 and supports specific research corresponding to topic of author's dissertation thesis.*

Keywords: *ethical education, Czech language and literature department PdF, questionare survey, Czech language and literature teaching*

Úvod

Etická výchova je v současné době zařazena do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání jako obor doplňující. Důležité proto je, aby si i studenti pedagogických fakult uvědomili klady a zápory této problematiky a byli ve své budoucí praxi připraveni na základní témata etické výchovy. Touto otázkou se v průběhu roku 2011 zabýval projekt Etická výchova v přípravě budoucích učitelů, pro kterou byl připraven online dotazník, jehož výsledky v tomto článku předkládáme.

1 Dotazník

Dotazník obsahoval 15 otázek, ty byly vybrány a sestaveny na základě studia odborné literatury týkající se etiky, etické výchovy, psychologie pro učitele či metodologie. Distribuce dotazníku probíhala pomocí e-mailových zpráv; konečné vyhodnocení dotazníkového šetření proběhlo dle nastavené šablony.

2 Respondenti

Dotazník byl zaměřen na studenty prezenčního bakalářského studijního oboru Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání a navazujícího prezenčního magisterského studijního oboru Učitelství českého jazyka pro 2. stupeň základních škol na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Dotazníkového šetření se účastnilo 84 respondentů.

3 Výsledky

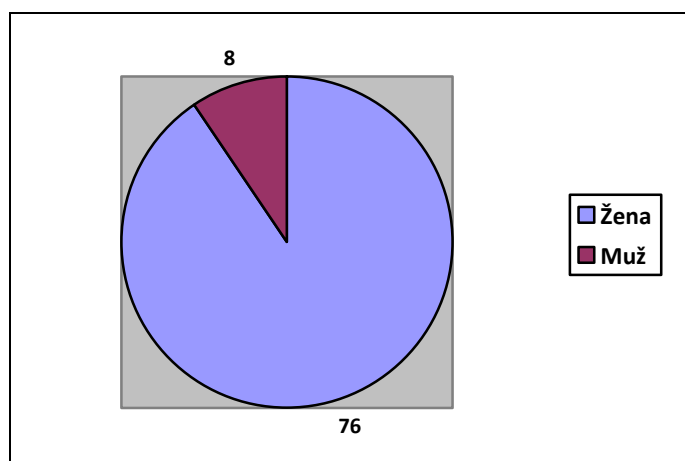
V následující části článku se budeme zabývat jednotlivými otázkami dotazníku. Každá otázka je zpracována zvlášť, je uvedeno znění otázky, výsledky v podobě tabulky a grafu. Výsledky jsou zpracovány k 31. 3. 2012.

Otázka č. 1

Jsem:

	Počet	Procent	Celkem
Žena	76	90 %	84
Muž	8	10 %	

Tabulka 1. Genderové rozložení respondentů

Graf 1. Genderové rozložení respondentů

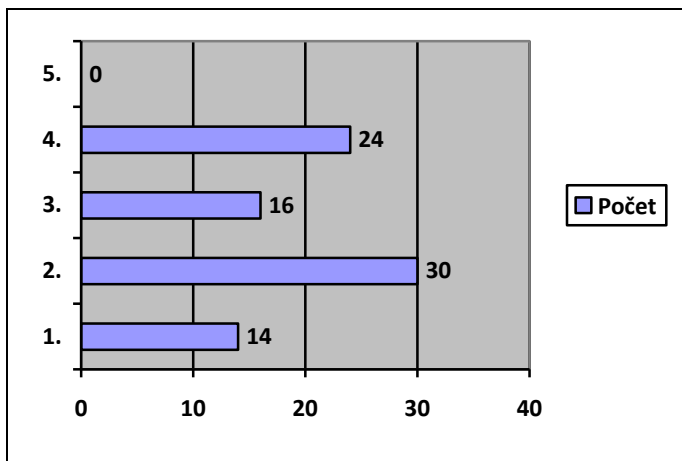
První otázka se týká pohlaví respondentů, na výběr je jedna z možností – muž nebo žena. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 84 respondentů, z toho 76 žen a 8 mužů.

Otázka č. 2

Studuji ročník:

	Počet	Procent	Celkem
První (Bc.)	14	17 %	84
Druhý (Bc.)	30	36 %	
Třetí (Bc.)	16	19 %	
První navazující (Mgr.)	24	28 %	
Druhý navazující (Mgr.)	0	0	

Tabulka 2. Rozložení respondentů podle ročníku

Graf 2. Rozložení respondentů podle ročníku

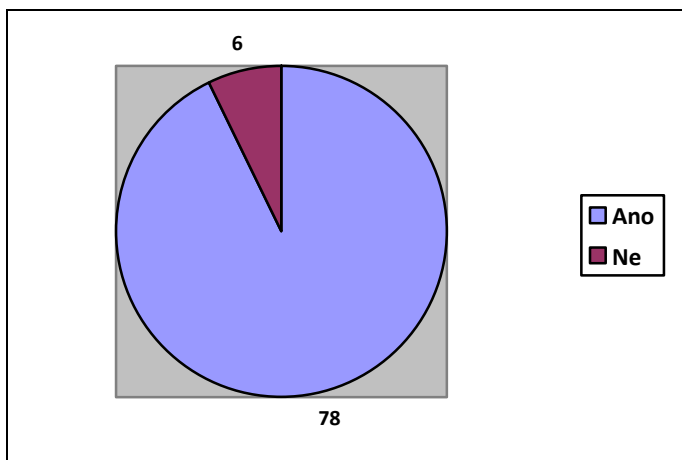
Otázka číslo dva se zabývá rozložením respondentů dle studijního ročníku. Počet respondentů z prvního ročníku je 14, z druhého 30, z třetího 16, z čtvrtého 24, z pátého ročníku 0.

Otázka č. 3

Myslíte si, že by měla být etická výchova zařazena do výuky na PdF UP?

	Počet	Procent	Celkem
Ano	78	93 %	84
Ne	6	7 %	

Tabulka 3. Zařazení etické výchovy do výuky I.

Graf 3. Zařazení etické výchovy do výuky I.

V otázce číslo tři se respondentů ptáme, zda se domnívají, že by měla být etická výchova zařazena do výuky na Pedagogické fakultě. Většina (78) respondentů se vyjádřila kladně, 6 by etickou výchovu do výuky na Pedagogické fakultě nezařadilo.

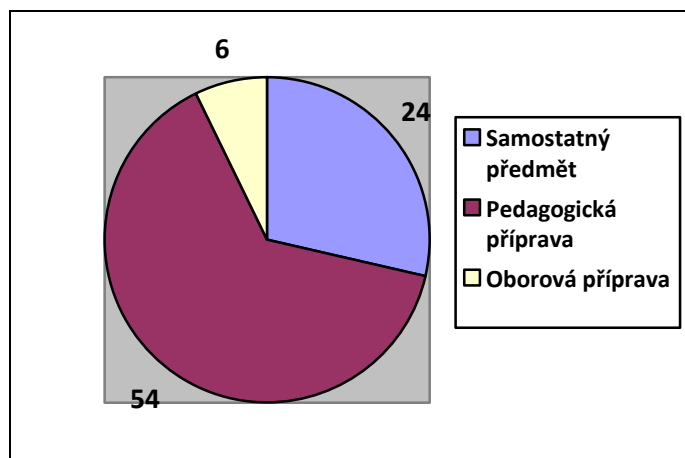
Otázka č. 4

Pokud by byla zařazena, měla by být vyučována jako samostatný předmět?

	Počet	Procent	Celkem
Samostatný předmět.	24	29 %	84
V rámci pedagogické	54	64 %	

přípravy.			
V rámci oborové přípravy.	6	7 %	

Tabulka 4. Zařazení etické výchovy do výuky II.

Graf 4. Zařazení etické výchovy do výuky II.

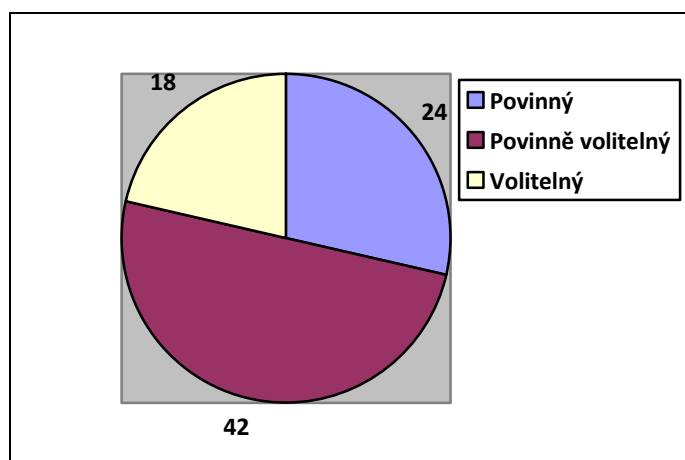
Otázka číslo čtyři je zaměřena na fakt, zda by měla být etická výchova na Pedagogické fakultě vyučována jako samostatný předmět. Respondenti zvolili následující možnosti: samostatný předmět – 24, v rámci pedagogické přípravy – 54, v rámci oborové přípravy – 6.

Otázka č. 5

Jakým typem předmětu by měla být etická výchova jako samostatný předmět?

	Počet	Procent	Celkem
A – povinný.	24	29 %	84
B – povinně volitelný.	42	50 %	
C – volitelný.	18	21 %	

Tabulka 5. Zařazení etické výchovy do výuky III.

Graf 5. Zařazení etické výchovy do výuky III.

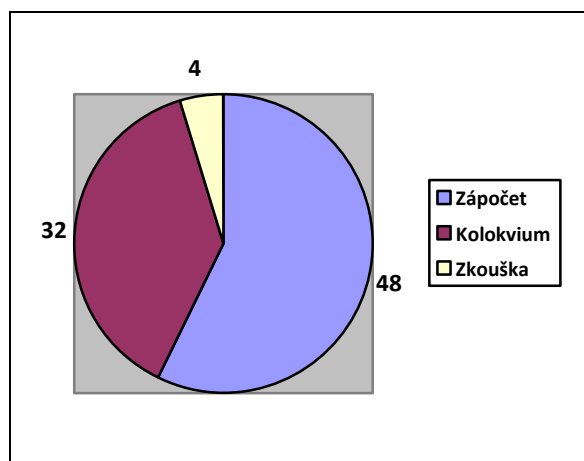
Navazující pátá otázka dotazníku je zaměřena na zjištění, jakým typem předmětu by měla být etická výchova jako samostatný předmět. K dispozici je opět výběr ze tří možných odpovědí: povinný – 24, povinně volitelný – 42, volitelný – 18.

Otázka č. 6

Jaké zakončení předmětu byste očekávali?

	Počet	Procent	Celkem
Zápočet.	48	57 %	84
Kolokvium.	32	38 %	
Zkouška.	4	5 %	

Tabulka 6. Zakončení předmětu etická výchova

Graf 6. Zakončení předmětu etická výchova

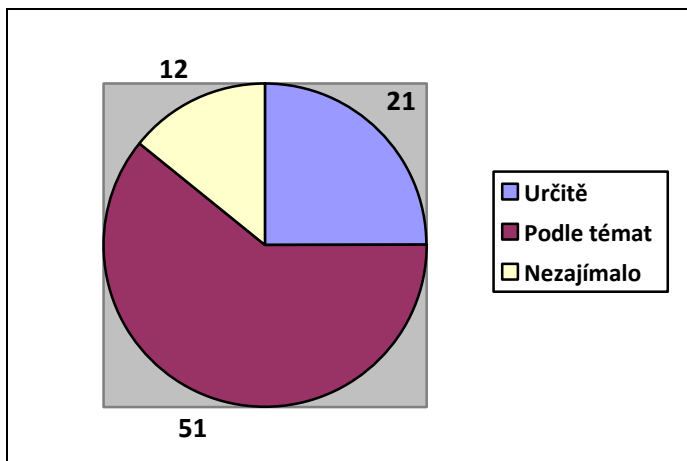
Následující šestá otázka se ptá, jaké zakončení předmětu by respondenti očekávali. Nejvíce respondenti očekávali zápočet (48), dále kolokvium (32) a nejméně zkoušku (4).

Otázka č. 7

Na předmět etická výchova bych se:

	Počet	Procent	Celkem
Určitě přihlásil/a, měl/a bych zájem.	21	25 %	84
Přihlásil/a bych se až podle konkrétních témat výuky.	51	61 %	
Asi by mě to nezajímalo.	12	14 %	

Tabulka 7. Přihlášení do předmětu etická výchova

Graf 7. Přihlášení do předmětu etická výchova

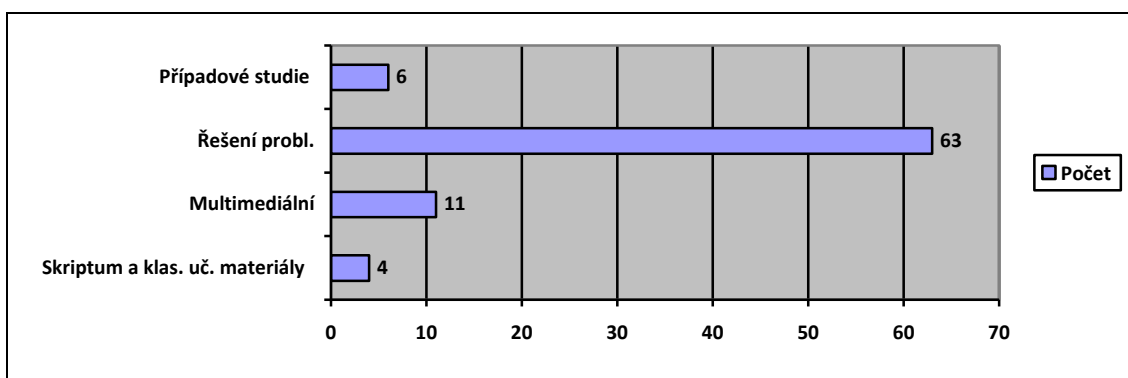
Sedmá otázka se týká toho, zda by respondenti měli zájem o studium předmětu s obsahem témat etické výchovy. Možnost „určitě bych se přihlásil/a“ zvolilo 21 respondentů, možnost „přihlásil/a bych se až podle konkrétních témat výuky“ zvolila většina (51), možnost „asi by mě to nezajímalo“ zvolilo 12 respondentů.

Otázka č. 8

Ve výuce etické výchovy na PdF bych nejvíce preferoval/a:

	Počet	Procent	Celkem
Skriptum a klasické učební materiály.	4	5 %	84
Multimediální pomůcky.	11	13 %	
Praktické řešení problémů.	63	75 %	
Případové studie.	6	7 %	

Tabulka 8. Typy studijních materiálů

Graf 8. Typy studijních materiálů

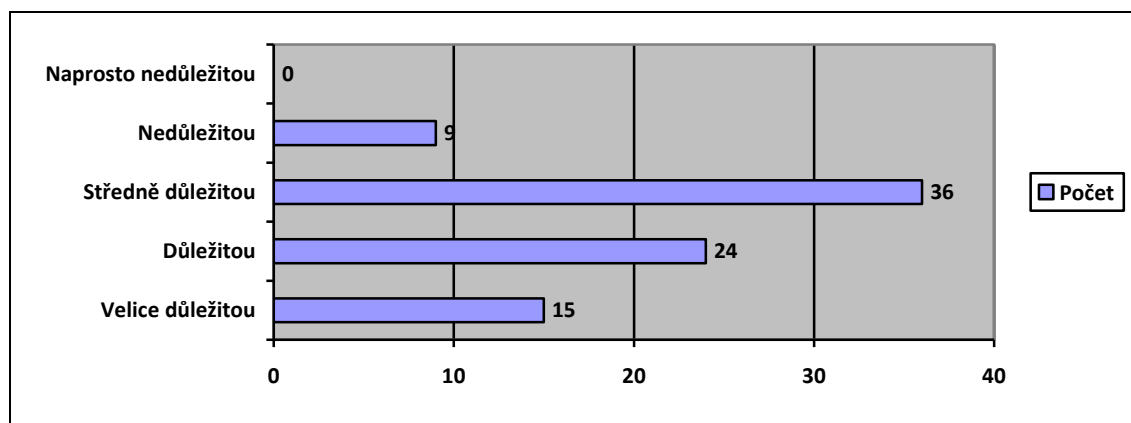
Otázka číslo osm se zabývá materiálním zajištěním výuky a tím, jaké studijní pomůcky by respondenti nejvíce preferovali. Nejvíce by studenti preferovali praktické řešení problémů (63), dále multimediální pomůcky (11), případové studie (6) a nakonec skriptum a klasické učební materiály (pouze 4).

Otázka č. 9

Etickou výchovu pro svou budoucí učitelskou praxi považují za:

	Počet	Procent	Celkem
Velice důležitou.	15	18 %	84
Důležitou.	24	29 %	
Středně důležitou.	36	42 %	
Nedůležitou.	9	11 %	
Naprostou nedůležitou.	0	0 %	

Tabulka 9. Důležitost etické výchovy pro ped. praxi I.

Graf 9. Důležitost etické výchovy pro ped. praxi I.

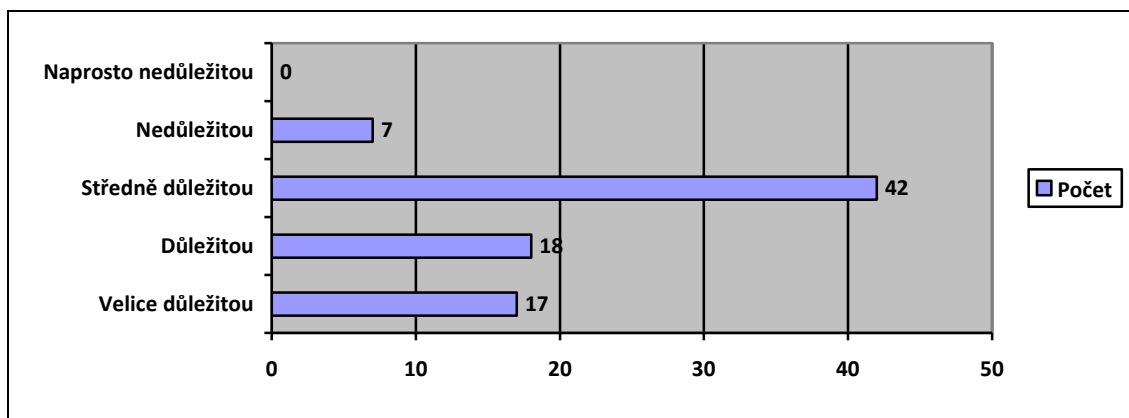
Otázka číslo devět je zaměřena na skutečnost, jak moc považují respondenti etickou výchovu za důležitou pro svou budoucí praxi. Nejvíce respondentů zvolilo možnost „středně důležitou“ – 36, dále „důležitou“ – 24, za „velice důležitou“ ji považuje 15 respondentů, za „nedůležitou“ 9. Možnost naprostou nedůležitou nevybral žádný z respondentů.

Otázka č. 10

Znalost etické výchovy považují pro práci učitele českého jazyka a literatury za:

	Počet	Procent	Celkem
Velice důležitou.	17	20 %	84
Důležitou.	18	21 %	
Středně důležitou.	42	50 %	
Nedůležitou.	7	9 %	
Naprostou nedůležitou.	0	0 %	

Tabulka 10. Důležitost etické výchovy pro ped. praxi II.

Graf 10. Důležitost etické výchovy pro ped. praxi II.

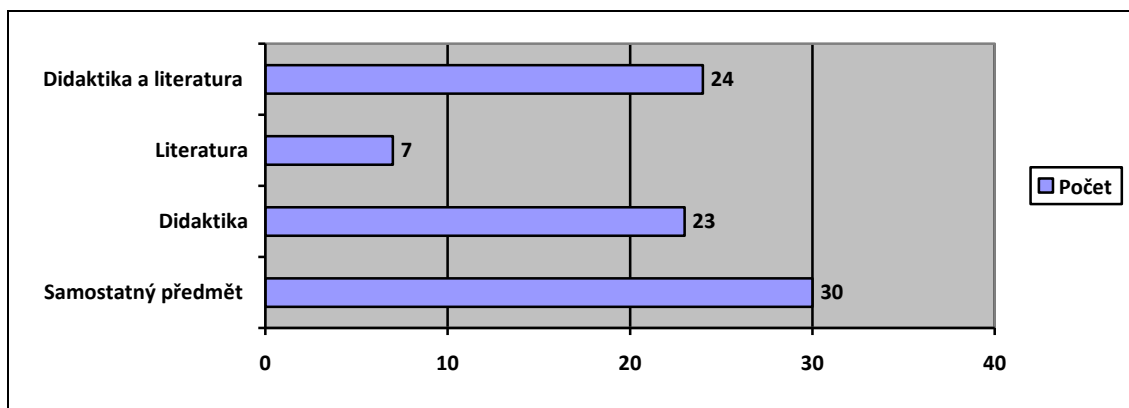
Desátá otázka je zaměřena podobně jako předchozí, avšak více již na učitele českého jazyka, tedy za jak důležitou považují respondenti etickou výchovu pro práci učitele českého jazyka a literatury. Výsledky jsou velmi podobné výsledkům z předchozí otázky. Nejvíce respondentů zvolilo opět možnost „středně důležitou“ – 42, dále „důležitou“ – 18, za „velice důležitou“ ji považuje 17 respondentů, za „nedůležitou“ 7. Možnost naprosto nedůležitou nevybral žádný z respondentů.

Otázka č. 11

Pokud by byla etická výchova zařazena do oborové přípravy na Katedře českého jazyka a literatury, měla by být vyučována:

	Počet	Procent	Celkem
Jako samostatný předmět.	30	36 %	84
V rámci didaktiky jazyka.	23	27 %	
V rámci literatury.	7	8 %	
V rámci didaktiky jazyka a literatury.	24	29 %	

Tabulka 11. Typ předmětu etická výchova

Graf 11. Typ předmětu etická výchova

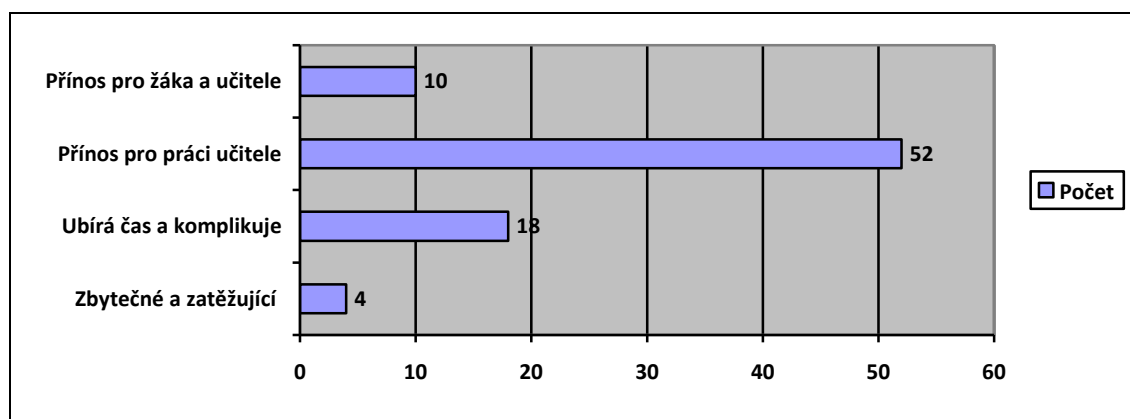
Jedenáctá otázka dále specifikuje předchozí. Jako samostatný předmět by si etickou výchovu představovalo 30 respondentů, v rámci didaktiky jazyka 23 respondentů, v rámci didaktiky jazyka a literatury 24 respondentů a v rámci literatury pouze 7 respondentů.

Otázka č. 12

Pro učitele českého jazyka je zařazení témat etické výchovy do výuky:

	Počet	Procent	Celkem
Zbytečné a zatěžující.	4	5 %	84
Ubírá čas a její zařazení komplikuje přípravu na hodinu.	18	21 %	
Může být přínosem pro učitelskou práci.	52	62 %	
Je přínosná a obohacuje učitele i žáky.	10	12 %	

Tabulka 12. Etická výchova z hlediska učitele

Graf 12. Etická výchova z hlediska učitele

Otázka číslo dvanáct se zabývá náročností zařazení etické výchovy do vyučování z hlediska náročnosti na přípravu učitele. Nejvíce respondentů zvolilo možnost, že etická výchova může být přínosem pro práci učitele (52), následuje spíše negativní názor, že ubírá čas a její zařazení komplikuje přípravu na hodinu (18). Dále 10 respondentů zvolilo možnost, že etická výchova může být přínosem pro žáka i učitele, jako zbytečnou a zatěžující ji zvolili 4 respondenti.

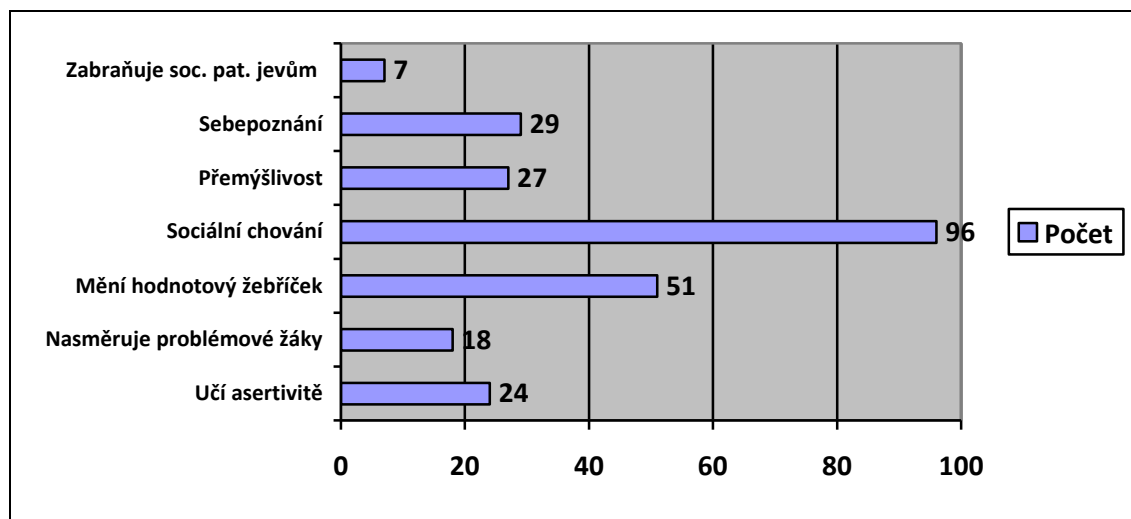
Otázka č. 13

Myslím si, že etická výchova (vyberte tři možnosti):

	Počet	Procent	Celkem
Učí asertivitě.	24	10 %	252
Dokáže nasměrovat problémové žáky.	18	7 %	
Dokáže změnit hodnotový žebříček žáků.	51	20 %	
Učí sociálnímu chování.	96	37 %	
Učí přemýšlivosti.	27	11 %	
Umožňuje	29	12 %	

sebepoznání.			
Zabraňuje sociálně patologickým jevům.	7	3 %	

Tabulka 13. Přínos etické výchovy I.

Graf 13. Přínos etické výchovy I.

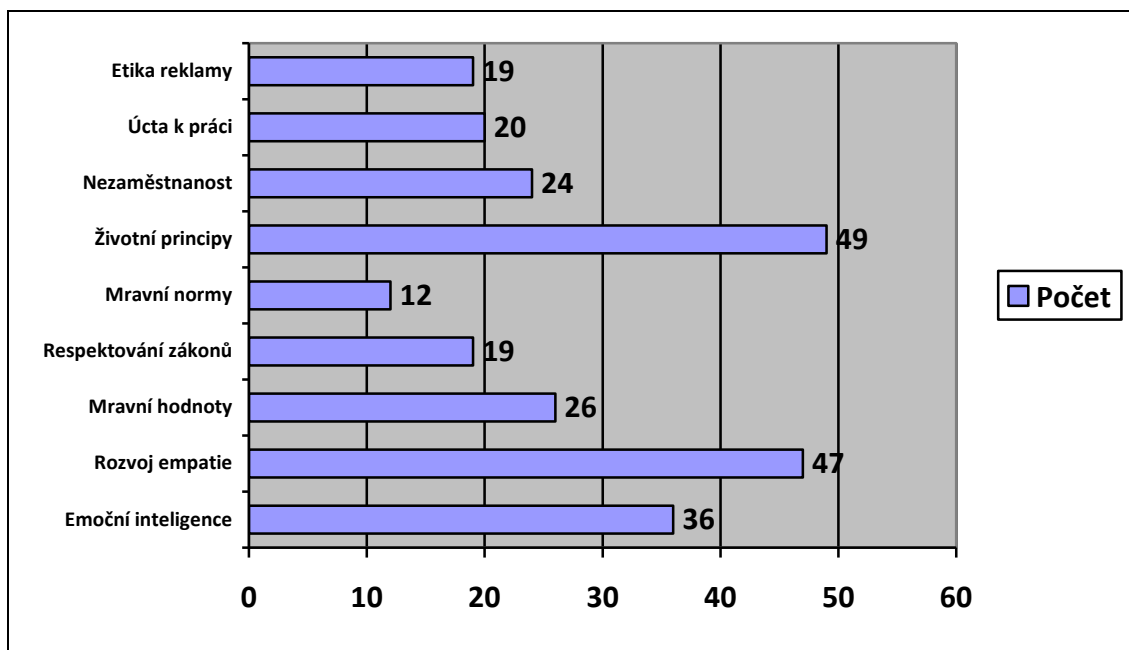
Ve třinácté otázce respondenti vybírají tři možnosti z nabízených. Nejvíce respondentů (96) zvolilo možnost, že etická výchova učí sociálnímu chování, dále, že může měnit hodnotový žebříček (51), následují možnosti jako je rozvoj sebepoznání (29), přemýšlivosti (27) nebo asertivity (24). Možnost, že etická výchova dokáže nasměřovat problémové žáky, zvolilo 18 respondentů, poslední možnost zabraňování sociálně patologickým jevům zvolilo pouze 7 respondentů.

Otázka č. 14

Z následujícího výčtu učiva vyberte tři, které považujete pro žáky za důležité:

	Počet	Procent	Celkem
Emoční inteligence.	36	14 %	252
Rozvoj empatie.	47	19 %	
Mravní hodnoty.	26	10 %	
Důležitost respektování zákonů.	19	8 %	
Zdůvodňování mravních norem.	12	5 %	
Životní principy.	49	19 %	
Problém nezaměstnanosti.	24	10 %	
Úcta k práci.	20	8 %	
Etika reklamy.	19	7 %	

Tabulka 14. Přínos etické výchovy II.

Graf 14. Přínos etické výchovy II.

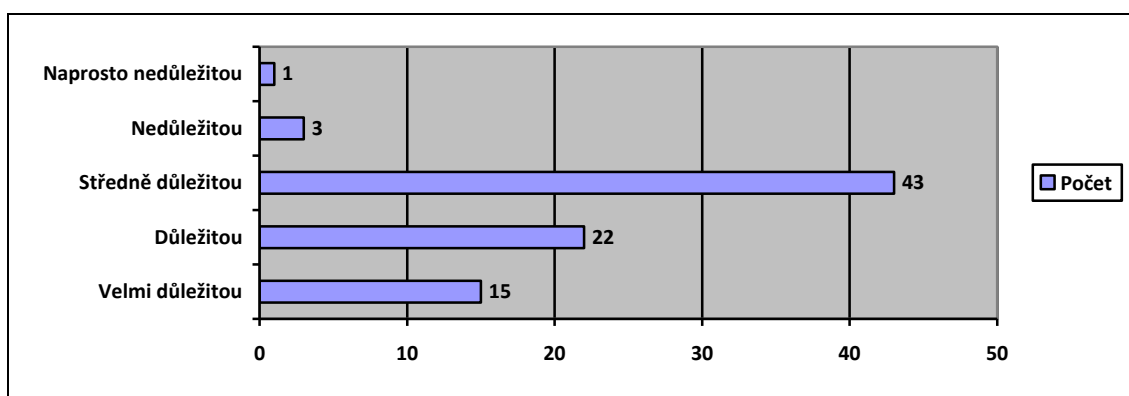
Ve čtrnácté otázce respondenti vybírají tři možnosti z nabízených. Nejvíce odpovědí získala možnost „životní principy“ (49) a „rozvoj empatie“ (47), následuje rozvoj „emoční inteligence“ (36), „mravních hodnot“ (26), a „nezaměstnanost“ (24). Položky s méně než dvaceti odpověďmi jsou: „nezaměstnanost“ (20), „etika reklamy“ a „respektování zákonů“ (19), „mravní normy“ (12).

Otázka č. 15

Celospolečenskou a odbornou diskuzi na zavádění etické výchovy do škol považují za:

	Počet	Procent	Celkem
Velmi důležitou.	15	18 %	84
Důležitou.	22	26 %	
Středně důležitou.	43	51 %	
Nedůležitou.	3	4 %	
Naprostu nedůležitou.	1	1 %	

Tabulka 15. Diskuze k tématu etická výchova

Graf 15. Diskuze k tématu etická výchova

Poslední otázka se zabývá celospolečenskou diskuzí na téma zavedení etické výchovy do vyučování. Za „středně důležitou“ ji považuje 43 respondentů, za „důležitou“ 22 respondentů, za „velmi důležitou“ 15 respondentů, za nedůležitou 3 respondenti a za naprosto nedůležitou 1 respondent.

Závěr

Etická výchova je dle našeho názoru nyní podstatnou, ale zároveň novou součástí výuky na základních školách. Díky zjištění názorů a postojů studentů učitelství českého jazyka a literatury se v budoucnu může věnovat etické výchově větší pozornost na pedagogických fakultách tak, aby byli budoucí učitelé plně připraveni k výuce. Výsledky dotazníkové šetření mohou pomoci implementaci etické výchovy do kurikula Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Text vznikl na základě Studentské grantové soutěže Univerzity Palackého v Olomouci.

Text vznikl na základě Studentské grantové soutěže Univerzity Palackého v Olomouci.

Seznam literatury

Hrubá, J. (2009). Spor o etickou výchovu [online]. In *Rvp.cz*. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/3152/spor-o-etickou-vychovu.html/>>.

Motyčka, P. (2009). Etická výchova [online]. In *Rvp.cz*. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/2895/eticka-vychova.html/>>.

Belz, H. (2005). *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál.

Kolektiv autorů. (2005). *Na cestě s etickou výchovou*. Praha: Etické fórum ČR.

Pitřha, P. (2006). *Výchova, naděje společnosti*. Praha: Poustevník.

Kontakt:

Mgr. Vladimíra Křížová

Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc

Vladimira.Krizova@email.cz

Článek vznikl za podpory Studentské grantové soutěže Univerzity Palackého v Olomouci 2011 a podporuje specifický výzkum.